

Рецензії

В. К. Симоненко

Державний фінансовий контроль в Україні: нова концепція розвитку

Стан державних фінансів, ступінь їх прозорості, ефективність використання державної власності значною мірою залежить від рівня довіри до держави з боку власних громадян і зарубіжної спільноти, умов розвитку бізнесу та інвестиційного клімату. Враховуючи ці аспекти, виникає необхідність підвищення ефективності державного регулювання національної економіки України та формування інститутів управління в період трансформаційних соціально-економічних перетворень, створення ефективної, адекватної цим умовам, системи державного фінансового контролю як однієї з найважливіших функцій державного управління.

Запорукою результативності проведення економічних реформ є контроль законності, доцільності та ефективності формування, розподілу та використання державних фінансових ресурсів для задоволення потреб суспільства. Попри те, що система державного фінансового контролю (ДФК) в Україні функціонує вже досить тривалий час, її подальший розвиток і реформування залишаються актуальними, оскільки лише за останні роки кількість бюджетних правопорушень, випадків нецільового та неефективного використання державних коштів істотно зростає. Система ДФК покликана формувати незалежну та неупереджену думку про цільовий характер та ефективність витрачання державних коштів.

Система державного фінансового контролю в Україні, що функціонує нині, не забезпечує на належному рівні

фінансово-бюджетну дисципліну. Це є першопричиною низки проблем, які створюють тенденції до зростання кількості та обсягів основних фінансових порушень. Це і масштаби тіньового перерозподілу грошових потоків, у тому числі бюджетних, і вивезення капіталів за межі держави, і неефективне використання державного майна, і низький рівень надходжень доходів від державної власності тощо. Проте зростання обсягів фінансових порушень в Україні спричинено не лише відсутністю інституціональної структури державного фінансового контролю, а й значною слабкістю його теоретичної та методичної бази, вагомими недоліками в організації контрольного процесу.

Використання застарілих форм державного фінансового контролю не дозволяє сьогодні державі оперативно й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, забезпечувати концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності, що призводить до зниження ефективності контрольних функцій держави.

Узагальнення практики розвитку системи ДФК в Україні свідчить про наявність цілої низки проблем, найбільш значущими з яких є: 1) зростання кількості та обсягів бюджетних правопорушень; 2) збільшення випадків неефективного використання державних коштів; 3) недостатня інформативність висновків контролюючих органів про ефективність використання державних фінансових ресурсів; 4) недос-

© В. К. Симоненко, 2015.

коналість нормативно-правової бази у сфері ДФК; 5) недостатній рівень наукового, методичного, організаційного та інформаційного забезпечення ДФК.

Тому запровадження новітніх форм державного фінансового контролю є важливим завданням, адже дозволяє оперативнo й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, забезпечувати концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності, що призводить до зниження ефективності контрольних функцій держави.

Успішне вирішення цієї важливої і водночас складної проблеми потребує досліджень функціонально-комплексного характеру у напрямі розроблення нових підходів та удосконалення наявних до побудови системи фінансового контролю, тому монографічне дослідження В. Ф. Піхоцького¹, яке присвячено аналізу теоретико-методологічних і практичних засад функціонування системи державного фінансового контролю в Україні, а також розробці напрямів його розвитку в умовах економічних трансформацій, є актуальним і своєчасним.

Монографія «Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики» складається з чотирьох розділів.

У першому розділі монографії «*Теоретичні основи державного фінансового контролю*» автором розвинуто визначення понять «контроль», «фінансовий контроль» і «державний фінансовий контроль». Важливою з наукової точки зору є систематизація історичного генезису наукової думки щодо зародження та розвитку державного фінансового контролю, що надало змогу ви-

ділити історичні віхи розвитку фінансового контролю за окремими типами суспільного виробництва та етапам економічного розвитку, а також визначити, що державний фінансовий контроль в Україні пройшов кілька етапів розвитку і все ще перебуває на стадії вдосконалення та трансформації з урахуванням надбань світової практики, узагальнено сутність, функції, класифікація, завдання, принципи та роль державного фінансового контролю у суспільстві; гносеологічні засади розвитку державного фінансового контролю; зарубіжний досвід організації державного фінансового контролю та можливість його використання в Україні.

У другому розділі монографії «*Методологія та організація системи державного фінансового контролю*» проведено ґрунтовний порівняльний аналіз наявних методологічних підходів до форм державного фінансового контролю та організаційних засад побудови подібних систем і встановлено, що особливе місце в системі фінансового контролю кожної розвинутої держави займає вищий орган контролю державних фінансів, який вирізняється своїм незалежним статусом, найширшим спектром підконтрольних об'єктів, методами перевірки та формою звітності. Автор визначає концептуальні основи та форми державного фінансового контролю, організаційні засади побудови системи державного фінансового контролю, розвиток законодавчого та нормативного забезпечення державного фінансового контролю.

У третьому розділі «*Сучасні реалії та проблеми функціонування системи державного фінансового контролю в Україні*» автор досліджує місце та роль зовнішнього контролю в системі державного фінансового

¹ Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики : монографія / В. Ф. Піхоцький. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2014. – 336 с. – ISBN № 978-617-607-7015.

контролю в Україні, практику здійснення внутрішнього державного фінансового контролю в Україні, порядок взаємодії органів у системі здійснення державного фінансового контролю. Автором виявлено основні недоліки державного фінансового контролю в Україні на сучасному етапі. Заслуговує на особливу увагу проведена оцінка діяльності Рахункової палати як особливого контролюючого органу в системі забезпечення державного контролю в Україні. Запропоновано концептуальні підходи формування в Україні єдиної системи державного фінансового контролю на основі з'ясування його сутності, ролі та місця конституційного органу державного фінансового контролю – Рахункової палати України.

У четвертому розділі «*Напрями розвитку та удосконалення системи державного фінансового контролю в умовах економічних трансформацій*» обґрунтовано методологічні та організаційні засади модернізації системи державного фінансового контролю, викладено авторське бачення підходів до формування стратегічних векторів розвитку та реформування державного фінансового контролю в Україні та напрями підвищення ефективності здійснення державного фінансового контролю в Україні, які є об'єктивними, змістовними та відповідають основним потребам, що продиктовані суспільно-політичними перетвореннями у країні та світі.

Симоненко Валентин Костянтинович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, професор кафедри фінансового аналізу і контролю Київського національного торговельно-економічного університету (e-mail: audit@kinteu.kiev.ua).

Symonenko Valentyn Kostyantynovych – Doctor in Economics, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Professor of the Department of Financial Analysis and Control of the Kyiv National University of Trade and Economics (e-mail: audit@kinteu.kiev.ua).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані автором теоретичні положення та методичні підходи поглиблюють і розширюють коло досліджень системи державного фінансового контролю в Україні.

Викладений у монографії матеріал характеризується науковістю, чіткістю та логічною послідовністю. Зміст усіх розділів супроводжується значною кількістю таблиць і рисунків.

Наукові результати в узагальненому вигляді спрямовані на вирішення важливої задачі щодо розвитку організаційних засад функціонування системи державного фінансового контролю в Україні та науково-методичного інструментарію оцінювання ефективності володіння, розпорядження та користування державними фінансовими ресурсами.

Монографія має не тільки теоретичний, але й прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи. Теоретичні положення, викладені в монографії, підтверджено практичними розрахунками, що, безумовно, робить пропозиції автора більш аргументованими. Основні наукові положення монографії доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що у комплексі формують підґрунтя для розширення механізмів реформування системи ДФК в Україні та удосконалення її нормативно-правової бази.

Надійшло 06.02.2015 р.